

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 15. ОСНОВИ ПРИРОДОЗНАВСТВА З МЕТОДИКОЮ

Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Освітньо-професійна програма	Дошкільна освіта
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Загальної педагогіки та дошкільної освіти
Семестр	4
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	викладач Максимчук Наталія Станіславівна
Контактна інформація	maksymchuk.nataliia@megu.edu.ua

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна «Основи природознавства з методикою» буде корисна майбутнім вихователям закладів дошкільної освіти, які прагнуть оволодіти навичками використання об'єктів і явищ природи у роботі з дітьми дошкільного віку; самостійного набуття природознавчих знань шляхом спостережень, експериментів, роботи з довідковою літературою; виховання любові до природи України, прагнення оберігати та примножувати її багатства. Основними перевагами дисципліни є практична спрямованість та оволодіння знаннями про особливості природних умов України, її рослинний та тваринний світ; історію розвитку в педагогічній науці поглядів на використання природи як засобу виховання дітей; становлення методики ознайомлення з природою; завдання, зміст, форми та методи роботи щодо ознайомлення з природою дітей дошкільного віку. При викладанні дисципліни активно застосовуються дослідницькі завдання, розв'язання педагогічних ситуацій, рольові та ділові ігри, мультимедійні презентації, проекти тощо.
Мета та цілі	«Основи природознавства з методикою» як навчальна дисципліна передбачає засвоєння майбутніми вихователями дітей раннього та дошкільного віку знань про використання природи у навчально-виховній роботі з дітьми дошкільного віку.
Результати навчання	Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових та індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими освітніми потребами та складати прогнози щодо його ефективності. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці. Визначати завдання і зміст різних видів діяльності дітей раннього і дошкільного віку на основі програм дошкільної освіти та знань про культурно-історичний досвід українського народу, загальнолюдські культурні та етико-естетичні цінності. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього

Soft skills: соціально-психологічні аспекти професійної компетентності, що відповідають заявленим цілям програми	і дошкільного віку. Розвиток професійного мислення майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти; використання отриманих знань для подальшого саморозвитку. Розвиток «гнучких навичок» - soft skills: навичок комунікації, здатність брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, вміння згаджувати конфлікти, працювати в команді, управляти своїм часом, розуміння важливості зворотного зв'язку / допомоги від колег, здатність логічно і системно мислити, креативність та інше)
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Загальна педагогіка», «Психологія», «Педагогіка дошкільна», «Психологія дитяча».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
Тема 1. Природні умови України.	Значення вивчення природи рідного краю у професійній підготовці дошкільних працівників. Природні умови України. Характеристика екологічної ситуації. Взаємозв'язок елементів природного комплексу. Геологічне положення та рельєф України. Вплив рельєфу на інші компоненти природного комплексу, врахування рельєфу в діяльності людини. Характеристика основних елементів у рельєфі України. Основні височини та низовини, їх особливості. Гірські райони України. Своєрідність природи Українських Карпат та Кримських гір. Клімат України, його загальна характеристика. Закономірності формування клімату, кліматотвірні фактори. Прогнозування погоди та використання місцевих ознак погоди у роботі з дітьми дошкільного віку. Ґрунти України. Склад ґрунту та його утворення, родючість як основна характеристика ґрунту. Значення ґрунту як середовища існування живої природи (рослин, тварин). Характеристика ґрунтів, поширених в Україні. Охорона ґрунту. Формування у дошкільнят бережливого ставлення до природних ресурсів. Води України. Роль води у природі, найважливіші властивості води. Характеристика водних ресурсів України. Проблеми охорони води та збереження водних ресурсів. Формування у дошкільнят умінь економно використовувати воду.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, есе «Екологічна ситуація України»
Тема 2. Рослинний світ України.	Роль рослин у природі та житті людини. Різноманітність рослинного світу України. Зональні та азонанальні закономірності поширення рослинності. Поняття про природні рослинні угруповання - фітоценози. Штучні фітоценози як результат впливу людини на світ рослин (парки, сквери, газони, лісопарки тощо). Найпоширеніші природні фітоценози, їх характерні риси. Фітоценоз лісу, його ознаки. Види лісів, основні лісоутворюючі породи лісів України. Характеристика основних ярусів лісової рослинності (дерева, кущі, трав'янисті рослини, мохи та лишайники). Взаємозв'язки у рослинних угрупованнях, пристосування трав'янистих рослин до життя у лісі. Луки як фітоценоз, види луків. Особливості життя рослин у заплавах луків, у сухих степах, на високогірних луках. Основні групи лучної рослинності (злаки, бобові, різнотрав'я), їх характеристика. Фітоценоз водойми, основні яруси рослин цього фітоценозу. Спільні ознаки водних рослин. Культурні рослини, їх походження. Характеристика основних культурних рослин: харчові культури (хлібні злаки, родини овочеві, олійні, плодові та ягідні), кормові, текстильні та технічні культури.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Рослини Червоної книги України», проєкт про одну з рослин, поширених в Україні (відомості про походження та використання рослини, легенди, перекази, казки, вірші, загадки, прислів'я, приказки, народні прикмети, наочність, аудіо- та відеоматеріали)

Тема 3. Тваринний світ України.	Роль тварин у природі та значення їх у житті людини. Різноманітність тваринного світу, систематика тварин. Принципи відбору змісту знань дітей дошкільного віку про тварин. Поняття про взаємозв'язок живого організму, його будови та функцій з середовищем існування. Пристосування окремих груп тварин до існування у різноманітних природних середовищах. Клас комахи - представники типу членистоногих, найважливіші особливості будови та пристосування до умов існування. Ознайомлення дітей з комахами, виховання бережливого ставлення до комах. Клас риби - типові мешканці водного середовища. Пристосування риб до життя у водному середовищі. Клас земноводні. Особливості будови та пристосування до життя на межі водного та наземно-повітряного середовищ. Ознайомлення дітей з окремими представниками класу земноводних, формування позитивного ставлення до них. Клас птахи. Особливості будови та поведки птахів, що відображають пристосування до польоту. Відмінності у будові окремих частин тіла птахів, пристосування до різних умов життя (дзьоби комахоїдних та зерноїдних птахів, лапи водоплавних птахів тощо). Ознайомлення дітей з представниками класу птахів, виховання турботливого ставлення до них. Клас ссавці. Особливості будови ссавців та пристосування їх до умов існування. Дикі та свійські тварини. Ознайомлення дошкільнят з найпоширенішими представниками ссавців. Охорона тварин.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Тварини Червоної книги України», проєкт про одну з тварин, поширених в Україні (відомості про походження та значення тварини, легенди, перекази, казки, вірші, загадки, прислів'я, приказки, народні прикмети, наочність, аудіо- та відеоматеріали)
Тема 4. Природні зони та фізико-географічне районування.	Поняття про фізико-географічне районування території. Одиниці фізико-географічного районування. Природні зони. Українське Полісся - фізико-географічна провінція зони мішаних лісів Євразії. Природні умови та народногосподарське значення Українського Полісся. Зона лісостепу, особливості природи лісостепової зони. Степова зона, її характеристика, Північна та Південна підзони зони степів. Особливості природи субтропічної зони - Південного узбережжя Криму.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, есе «Охорона природи у природних зонах України»
Тема 5. Сезонні явища у природі.	Значення вивчення людиною сезонних змін у природі. Народна фенологія як скарбниця багаторічних спостережень за сезонними явищами. Причини сезонних змін у неживій та зайвій природі. Астрономічні та фенологічні межі пір року. Характеристика основних кліматичних сезонів. Сезонні явища в неживій природі. Сезонні зміни в рослин (зміна забарвлення листя, листопад, зимовий спокій весняне цвітіння та дозрівання плодів), їх пристосувальне значення. Сезонні явища в житті тварин (линяння, сезон міграції, зимова сплячка та заціпеніння), фізіологічна природа та пристосувальне значення цих явищ. Ознайомлення дітей дошкільного віку з сезонними явищами.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Календар природи осені (зими, весни, літа)», проєкт про один із місяців року (відомості про походження назви місяця, легенди, перекази, казки, вірші, загадки, прислів'я, приказки, народні прикмети, наочність, аудіо- та відеоматеріали)
Тема 6. Куток природи в ЗДО.	Кімнатне квітникарство. Поняття про екологізацію предметно-розвивального середовища ЗДО як один з принципів дошкільної освіти. Куток природи як основна база ознайомлення дітей з природою. Навчально-виховне значення кутка природи. Вимоги до відбору об'єктів кутка природи: врахування можливостей утримання об'єктів в умовах жилого приміщення, безпечність для дітей, відповідність вимогам програми, доступність догляду тощо. Вимоги до розміщення об'єктів кутка природи. Способи організації кутка природи в приміщенні групи та в спеціальному приміщенні («екологічна кімната», зимовий садок тощо). Постійні та тимчасові мешканці кутка природи.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Найкорисніші кімнатні рослини для ЗДО», повідомлення «Бонсай і флорарій у дитячому садку»

	Кімнатне квітництво у ЗДО. Значення кімнатних рослин. Різноманітність кімнатних рослин, особливості утримання рослин різних груп. Прийоми догляду за кімнатними рослинами, навчання дошкільників доглядати за кімнатними рослинами. Утримання риб у кутку природи. Птахи у кутку природи. Ссавці – постійні мешканці кутка природи.	
Тема 7. Ділянка ЗДО.	Значення ділянки ЗДО як бази для ознайомлення дітей з природою. Вимоги до планування і озеленення ділянки. Основні елементи озеленення (захисна смуга, живоплоти, газони, квітники, дерева та кущі на майданчиках), добір рослин, їх біологія і агротехніка. Влаштування на території ЗДО моделей природних фітоценозів (куточків лісу, луків), штучної водойми. Город та плодово-ягідний сад на ділянці ЗДО, їх планування. Добір овочевих культур для вирощування на городі, їх агротехніка, навчання дошкільників вирощувати городні культури. Добір плодкових дерев та ягідних культур для саду. Посадка саду та догляд за ним у різні пори року. Тварини на ділянці дитячого садка. Влаштування тимчасового житла для тварин кутка природи у літній період. Утримання дрібних свійських тварин на ділянці (курей, кролів), влаштування кліток, догляд за ними. Приваблювання птахів на ділянку дитячого садка, влаштування «пташиного стовпа», вивішування годівниць, поїлок, штучних гніздівель для птахів.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Ландшафтний дизайн як одна із складових розвиваючого простору ЗДО», складання плану влаштування на території ЗДО «Екологічної стежки» (опис елементів та зображення стежки у вигляді схеми)
Тема 8. Теоретичні основи ознайомлення дітей з природою.	Методика ознайомлення дітей з природою як наука про використання природи у вихованні та всебічному розвитку дітей дошкільного віку. Теоретичні основи методики ознайомлення дітей з природою як науковою дисципліною. Зв'язок методики з дошкільною педагогікою та дитячою психологією.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація на одну з тем: «Значення природи в початковому навчанні дітей у педагогічній спадщині К.Д. Ушинського», «Формування дитини засобами природи в педагогічній концепції С.Ф. Русової», «Місце природи у вихованні дитини в педагогічних ідеях В.О. Сухомлинського», есе «Виховний потенціал природи»
Тема 9. Завдання і зміст ознайомлення дошкільників з природою.	Природа як фактор загального психічного розвитку дитини. Визначення основних завдань розумового, морального, естетичного та фізичного виховання дітей у ході ознайомлення їх з природою на основі сучасних наукових психолого-педагогічних досліджень (Н.Виноградова, Т.Куликова, Н.Лисенко, Л. Маневцова, С.Ніколаєва, З.Плохій, Н.Рижова, П.Саморукова, І.Хайдурова, Н.Яришева та ін.). Екологічне виховання дітей. Аналіз сучасних програм ознайомлення дітей з природою та екологічного виховання.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація на одну з тем: «Екологічне виховання дошкільників за програмою С. Ніколаєвої «Юний еколог»», «Пізнання дітьми природного довкілля у пошуково-дослідницькій діяльності за програмою «Маленькі дослідники» (авт. Т. Шумер, І. Сергеева)», «Формування екологічної культури дошкільників за програмою «Екологічна скринька» (авт.

		Л. Лупійко)», есе «Роль природи у всебічному розвитку дітей»
Тема 10. Загальна характеристика наочних методів пізнання природи.	Значення наочних методів у роботі з дітьми дошкільного віку. Класифікація наочних методів, безпосередні (спостереження природи та праці людей у природі) та опосередковані (використання ілюстративного матеріалу, моделей тощо) наочні методи навчання. Спостереження – основний метод ознайомлення з природою. Навчально-виховне значення спостережень як методу пізнання природи. Характеристика спостереження як пізнавальної діяльності. Структура спостереження як методу ознайомлення дітей з природою. Види спостережень за тривалістю, за змістом, за дидактичною метою, за способом керівництва. Методичні прийоми керівництва спостереженнями природи дітей різного віку. Використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні з природою. Значення використання ілюстративного матеріалу в ознайомленні дітей з природою. Види ілюстративного матеріалу. Методика використання дидактичних картин та фотоілюстрацій у роботі з дітьми різних вікових груп. Своєрідність використання репродукцій художніх картин у роботі щодо ознайомлення дошкільників з природою. Використання технічних засобів для демонстрації наочного матеріалу на заняттях та в повсякденному житті. Методика показу дітям діафільмів та кінофільмів. Використання аудіо- та відеозасобів (програвач, магнітофон, телевізор, відеомагнітофон) в ознайомленні дітей з природою. Моделі та моделювання в ознайомленні з природою. Моделі та моделювання у ознайомленні з природою, їх навчально-виховне та розвивальне значення. Види моделей. Моделювання динаміки розвитку різноманітних об'єктів та явищ природи як особливий вид пізнавальної діяльності дітей дошкільного віку. Поєднання моделей з іншими методами ознайомлення з природою.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Метод моделювання в ознайомленні дітей старшого дошкільного віку з природою», підбір засобів наочності до занять з ознайомлення з природою: натуральних (у живому і фіксованому вигляді): живі рослини і тварини, гербарії, колекції; образотворчих (об'ємні і плоскі): муляжі овочів та фруктів, предметні та сюжетні картини, дидактичні картини, художні картини, ілюстрації, фотографії, листівки, дидактичний матеріал для настільних ігор (лото, доміно тощо), календар спостережень за природою; аудіовізуальних: мультфільми, відеофільми, навчальні комп'ютерні програми, телепередачі, слайди, презентації, аудіозаписи (спів птахів, класичної музики, звуків природи тощо); моделей (статичні, динамічні): Сонячної системи, сузір'я, глобус, моделі-картинки тощо.
Тема 11. Загальна характеристика практичних методів пізнання природи.	Роль і місце практичних методів у роботі з дошкільниками. Класифікація практичних методів ознайомлення дітей з природою. Значення праці в природі як методу ознайомлення дітей з природою. Зміст праці в природі дітей різного віку. Форми організації праці дітей у природі. Методичне керівництво працею дітей різного віку. Використання ігрових прийомів у керівництві працею дітей молодшого дошкільного віку. Показ та вправлення як основні прийоми формування у дітей трудових умінь. Ігрові методи ознайомлення з природою. Роль і місце різноманітних видів ігор в ознайомленні дітей з природою. Дидактичні ігри природничого змісту, їх види та методика проведення з дітьми різного віку. Ігрові прийоми в ознайомленні дітей з природою. Екологічний тренінг як один з варіантів ігрового вправлення дітей у встановленні взаємозв'язків у природі. Метод «екологічних проєктів» як один з практичних методів ознайомлення з природою дітей старшого дошкільного віку, методика організації з дітьми практично-пошукової діяльності. Нескладні досліди. Нескладні досліди як метод ознайомлення дітей з природою. Дослід як вид спостереження, що організовується у	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Організація дослідницько-пізнавальної діяльності в ЗДО», створення «Скарбнички дидактичних ігор природничого змісту» та «Скарбнички дослідів», рекомендованих для ЗДО

	спеціальних умовах і передбачає пошукові дії дітей. Види та зміст елементарних дослідів із об'єктами та явищами природи. Структура нескладного дослідів та прийоми керівництва пізнавальною діяльністю дітей старшого дошкільного віку на різних етапах дослідів.	
Тема 12. Загальна характеристика словесних методів пізнання природи.	Значення словесних методів у ознайомленні з природою дошкільного віку. Психологічні основи використання словесних методів у навчанні дошкільнят. Класифікація словесних методів ознайомлення дітей з природою. Розповіді вихователя як метод ознайомлення дітей з природою. Види розповідей та загальні вимоги до них. Мовні логічні завдання як особливий вид розповіді. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід та вимоги до їх проведення. Взаємозв'язок бесід з іншими методами ознайомлення дітей з природою. Використання книги в ознайомленні з природою. Дитяча художня література як засіб ознайомлення дошкільників з природою. Використання у ознайомленні з природою різноманітних літературних жанрів (казок та реалістичних оповідань, віршів, загадок тощо). Методика використання природознавчої книжки в різних вікових групах ЗДО.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Екологічне виховання дошкільнят з використанням словесних логічних та творчих завдань», підбір художніх творів для читання на заняттях ознайомлення з природою на одну з тем: «Весна-чарівниця»; «Щедра осінь»; «Зимонька-зима»; «Літо-літечко»
Тема 13. Заняття як основна форма ознайомлення з природою.	Основні форми ознайомлення дітей з природою. Необхідність використання різноманітних форм. Фронтальні, групові та індивідуальні форми організації роботи з ознайомлення з природою у ЗДО. Заняття як важлива форма організації навчання дошкільників. Види і типи занять з ознайомлення дітей з природою в різних вікових групах. Структура заняття. Особливості методики проведення занять з ознайомлення дітей з природою у різних вікових групах. Своєрідність комплексних та інтегрованих занять як форми ознайомлення дітей з природою. Методика проведення занять з ознайомлення з природою у різновіковій групі.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Методичні поради до проведення занять з ознайомлення з природою у дитячому садку», розробка конспекту заняття на одну з тем: «У ліс по гриби», «Весняні квіти», «Лікарські рослини», «Пернаті друзі» (підбір засобів наочності до заняття)
Тема 14. Експресії в природу.	Експресії в природу як форма організації роботи з дошкільниками. Тематика та види експресій природничого змісту. Структура експресії. Методика підготовки до експресії та її проведення. Післяекспресійна робота, спрямована на закріплення, узагальнення та систематизацію отриманих знань.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Вимоги до проведення експресій за межі ЗДО», розробка конспекту експресії на одну з тем: «Експресія до водойми (восени, взимку чи навесні)», «Експресія до весняного (осіннього чи зимового) лісу»
Тема 15. Цільові та щоденні прогулянки.	Цільова прогулянка як форма роботи щодо ознайомлення з природою, відмінність її від експресії. Методика проведення цільової прогулянки. Щоденні прогулянки на майданчику ЗДО, їх значення у ознайомленні з природою. Структура щоденної прогулянки. Зміст фенологічних спостережень на щоденних прогулянках. Методи та прийоми роботи вихователя під час прогулянки.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Організація прогулянки в ЗДО», розробка конспекту прогулянки на одну з тем: «Осіння прогулянка», «Зимова прогулянка», «Весняна прогулянка»

Тема 16. Засоби фіксації знань дітей про природу.	Ведення календарів природи і погоди. Складання гербаріїв, колекцій, букетів. Повсякденні спостереження, праця і пошукова діяльність дошкільників у кутку природи. Свята та розваги на природничому матеріалі.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, презентація «Закріплення знань дітей про природу під час свят та розваг», розробка календаря погоди і природи для дітей дошкільного віку
Тема 17. Планування та облік роботи з ознайомлення з природою.	Значення планування роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Відображення завдань ЗДО в галузі екологічного виховання дітей у річному плані роботи ЗДО. Методика планування навчально-виховної роботи щодо ознайомлення з природою у перспективному та календарному (щоденному) планах роботи вихователя. Планування системи занять, екскурсій та прогулянок. Планування роботи екологічного гуртка чи студії.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, складання плану роботи екологічного гуртка (студії або лабораторії) «Друзі природи»
Тема 18. Методичне керівництво роботою з ознайомлення з природою.	Методичне керівництво роботою з ознайомлення дітей з боку завідувачої та методиста ЗДО. Організація роботи методичного кабінету ЗДО, як методичної бази для ознайомлення дітей з природою.	Експрес опитування, складання термінологічного словника, підготовка електронної бібліотеки передового педагогічного досвіду вихователів ЗДО з екологічного виховання та ознайомлення дітей з природою

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Основна

1. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи. Старший дошкільний вік. Київ: Генеза, 2013. 112 с.
2. Беленька Г., Половіна О. Дошкільнятам про світ природи. Діти п'ятого року життя. Київ: Генеза, 2016. 96 с.
3. Беленька Г., Половіна О. Дошкільнятам про світ природи. Діти четвертого року життя. Київ: Генеза, 2018. 120 с.
4. Борисенко Н.М., Москова Т.М. Основи природознавства з методикою: Навчально-методичні рекомендації. Херсон: Айлант, 2008 64 с.
5. Горопаха Н. М. Виховання екологічної культури дітей: посібник для вихователів дошкільних закладів та вчителів початкових класів. Рівне : «Волинські обереги», 2001. 212 с.
6. Горопаха Н. М., Бочелюк О. І. Кімнатне квітникарство в дошкільному закладі. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 240 с.
7. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою: Хрестоматія. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
8. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Перша частина. Рівне : Волинські обереги, 2007. 408 с.
9. Горопаха Н. М. Методика ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія. Друга частина. Рівне : Волинські обереги, 2007. 464 с.
10. Дорошенко Т.М., Мацько В.В. Основи природознавства з методикою в схемах та таблицях: навч. посіб. Кременчук : ПП «Бітарт», 2019. 46 с.
11. Костенко Н. В., Окуненко С. В. Ознайомлення з природою. Подорож з Любознайчиком. Старший вік. Харків : Ранок, 2017. 128 с.
12. Левченко Т. Г. Рідна природа. Матеріали до занять. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 224 с.
13. Лисенко Н. В. Еко-око : дошкільник пізнає світ природи. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2015. 352 с.
14. Лисенко Н. Теорія і практика екологічної освіти : дошкільник-педагог. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 400 с.
15. Лисенко Н.В., Лисенко О.М., Мацук Л.О. Ознайомлення з природою та основи проєкологічної освіти дітей дошкільного віку. Київ: Видавничий дім «Слово», 2019. 336 с.

16. Майхрук М. І. Ознайомлення із природним довкіллям. Методичні поради до проведення занять у дитячому садку. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2012. 120 с.
17. Мандруємо екологічною стежиною : дослідницько-експериментальна діяльність дітей дошкільного віку в природі /авт.-упоряд.: С.Ю. Павлюк, Л.С. Русан, Г.І. Колосінська. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 168 с.
18. Марковская М. Уголок природы в детском саду. Москва, 1988.
19. Мацук Л.О. Методика ознайомлення дітей з природою: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2006. 192 с.
20. Мечник Л., Волошин О., Мечник І. Дітям про тварин. Тернопіль, 2006. 80 с.
21. Мечник Л., Волошин О., Мечник І. Природа України. Тернопіль, 2006. 80 с.
22. Недодатко Н. Г. Основи природознавства з методикою ознайомлення дітей з природою : Курс лекцій. Ч. 1-2 : навч. посібник. Кривий Ріг : КНУ, 2015. 214 с.
23. Ніколаєнко В. М. Екологічне виховання в ДНЗ. 2-6 років. Харків : Основа, 2011. 207 с.
24. Ніколаєва С. Любов до природи виховуємо з дитинства. Харків , 2007. 96 с.
25. Організація і проведення прогулянок. Молодший дошкільний вік. /С. М. Ванжа, Т. І. Ожимова. Харків : Ранок, 2017. 208 с.
26. Організація і проведення прогулянок. Середній дошкільний вік. /С. М. Ванжа, Т. І. Ожимова. Харків : Ранок, 2017. 208 с.
27. Організація і проведення прогулянок. Старший дошкільний вік. /С. М. Ванжа, Т. І. Ожимова. Харків : Ранок, 2017. 208 с.
28. Плохій З.П. Формуємо екологічну компетентність молодшого дошкільника. Навчально-методичний посібник до Базової програми «Я у світі». Київ: Світич, 2010. 144 с.
29. Приступ В. В., Штефан Л. Ю. Електронний посібник з «Методики ознайомлення дітей з природою». URL : <http://krempeddoshk.at.ua/load>
30. Розвивальні прогулянки в ДНЗ / уклад. Ю. М. Черкасова. Харків : Вид. група «Основа», 2014. 223 с.
31. Сухар В. Л. Дошкільнята на прогулянці. 3-4 роки. Харків : «Ранок», 2016. 144 с.
32. Сухар В. Л. Дошкільнята на прогулянці. 4-6 років. Харків : «Ранок», 2016. 160 с.
33. Сухар В. Л. Ознайомлення з природним довкіллям. Молодший дошкільний вік. Харків : Ранок, 2017. 176 с.
34. Сухар В. Л. Ознайомлення з природним довкіллям. Середній дошкільний вік. Харків : Ранок, 2017. 192 с.
35. Сухар В.Л. Ознайомлення з природним довкіллям. Старший дошкільний вік. Харків : Ранок, 2017. 208 с.
36. Тематичні та цільові екскурсії з дітьми 4-6 років /уклад. О. С. Тарасова, В. С. Березюк. Харків : ВГ «Основа», 2013. 189 с.
37. Тимофеева О. О., Тимофеев І. В. Кристалеві джерела: методичний посібник для педагогів та батьків з питань формування екологічної компетентності дошкільників. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 216 с.
38. Ткачев С. В. Впевнений старт: Хрестоматія вихователя ДНЗ. У світі природи. Харків : Ранок, 2017. 128 с.
39. Трємбак К., Шевцова О. Екологічне виховання в ДНЗ. Харків : Основа, 2017. 224 с.
40. Фоміна О.Г., Марчук Л.Й., Тимошук Н.Й. Система реалізації завдань екологічної освіти та виховання дітей старшого дошкільного віку. Запоріжжя: Вид-во ЛПГС, 2012. 236 с.
41. Харченко Ю. Організація спостережень у дитячому садку. Харків, 2007. 144 с.
42. Черняк В. М., Бочелюк О. І. Озеленення ділянки дошкільного навчального закладу: Навч. посібник для студентів ВНЗ та пед. працівників. Частина 1. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 392 с.
43. Штефан Л. Ю., Приступ В. В. Методика ознайомлення дітей з природою в схемах та таблицях. URL : <http://krempeddoshk.at.ua/load>
44. Яришева Н. Екологічне виховання дошкільників. Київ, 2001. 55 с.
45. Яришева Н.Ф. Методика ознайомлення дітей з природою. Навч. посібник. Київ : Вища школа, 1993. 255 с.
46. Яришева Н.Ф. Основи природознавства: Природа України. Навч. посібник. Київ : Вища школа, 2010. 335 с.

Допоміжна

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Базовий компонент дошкільної освіти. Нова редакція та поради для організації освітнього процесу. URL

: https://www.pedrada.com.ua/files/articles/2895/Metodychka_BKDO_2021_Pedrada.pdf

3. Беленька Г.В., Науменко Т.С. Знайомлюся зі світом природи. Зошит для дітей старшого дошкільного віку. Київ: Генеза, 2015. 48 с.
4. Беленька Г.В. Природничі науки у казках, запитаннях, завданнях, дослідах. Київ: Шкільний світ, 2011. 128 с.
5. Виховання дошкільників в праці /З. Н. Борисова, Г. В. Беленька, Н. М. Кот, М. А. Машовець, Н. Б. Кривошея. К., 2002. 112 с.
6. Впевнений старт: напрямок «У світі природи» /Упоряд.С.В. Ткачов. Тернопіль-Харків: Ранок, 2012. 128 с.
7. В'юнник В.О., Ханіна О. Г. Мій конспект. 3-й рік життя. I півріччя. Харків : Основа, 2014. 134 с.
8. В'юнник В.О., Ханіна О. Г. Мій конспект. 3-й рік життя. II півріччя. Харків : Основа, 2014. 166 с.
9. В'юнник В.О., Ханіна О. Г. Мій конспект.4-й рік життя. I півріччя. Харків : Основа, 2014. 166 с.
10. В'юнник В.О., Ханіна О. Г. Мій конспект.4-й рік життя. II півріччя. Харків : Основа, 2014. 208 с.
11. В'юнник В. О., Ожимова С. М., Ханіна О. Г., Чернишова Л. В. Мій конспект. 5-й рік життя. Осінь. До чинних програм. Харків : Основа, 2015. 152 с.
12. В'юнник В. О., Ожимова С. М., Ханіна О. Г., Чернишова Л. В. Мій конспект. 5-й рік життя. Зима. До чинних програм. Харків : Харків: Основа, 2015. 152 с.
13. В'юнник В. О., Ожимова С. М., Ханіна О. Г., Чернишова Л. В. Мій конспект. 5-й рік життя. Весна. До чинних програм. Харків : Основа, 2015. 152 с.
14. В'юнник В. О., Ожимова С. М., Ханіна О. Г., Чернишова Л. В. Мій конспект. 6-й рік життя. Осінь. До чинних програм. Харків : Основа, 2015. 176 с.
15. В'юнник В. О., Ожимова С. М., Ханіна О. Г., Чернишова Л. В. Мій конспект. 6-й рік життя. Зима. До чинних програм. Харків : Основа, 2015. 176 с.
16. В'юнник В. О., Ожимова С. М., Ханіна О. Г., Чернишова Л. В. Мій конспект. 6-й рік життя. Весна. До чинних програм. Харків : Основа, 2015. 176 с.
17. В'юнник В.О., Ханіна О.Г. Креативні прогулянки в дитячому садку. Харків: Ранок, 2019. 112 с.
18. Горопаха Н. М. Краще пізнати, щоб зберегти. Рівне, 1998. 76 с.
19. Гошко О.В. Природа наш дім – бережімо його! Формування екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Ужгород, 2015. 88 с.
20. Дерипаско Г. М. Впевнений старт. Майбутньому першокласнику: у світі природи. Робочий зошит. Харків : Ранок, 2017. 48 с.
21. Дидактичний матеріал «Зимові спостереження для дошкільнят та учнів 1-х класів». Харків: Ранок, 2019. 16 с.
22. Дидактичний матеріал «Весняні спостереження для дошкільнят та учнів 1-х класів». Харків: Ранок, 2020. 16 с.
23. Дидактичний матеріал «Осінні спостереження для дошкільнят та учнів 1-х класів». Харків: Ранок, 2019. 16 с.
24. Дитина в дошкільні роки: комплексна освітня програма. URL : <https://lib.pedpresa.ua/10791-dytyna-v-doshkilni-roky-kompleksna-osvitnya-programa-nauk-kerivnyk-krutij-k-l.html>
25. Дитина: Освітня програма для дітей від двох до семи років. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/osvitnya-programa-ditina-nmc.pdf>
26. Довкілля : Хрестоматія /Упоряд. О. А. Біда. Київ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 1999. 368 с.
27. Каплуновська О.М. Дошколятам про Космос: програма та методичні рекомендації. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2011. 172 с.
28. Комплексна програма розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/programakaluskasonyashnikdoshkilny-vik.pdf>
29. Концепція розвитку педагогічної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
30. Крутій К. Л. Сучасне заняття в дошкільному навчальному закладі : традиції чи інновації? Монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 2009. 176 с.
31. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. ЗИМА-БІЛОСНІЖКА. – 2-ге видання, виправлене та доповнене. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2017. 126 с.
32. Крутій К. Л., Стеценко І. Б. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. ВЕСНА-ЧАРІВНИЦЯ. Третє видання. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2018. 136 с.
33. Крутій К. Л., Стеценко І. Б., Грицишина Т. І. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. ЛІТО-ГРАЙЛИК. Друге видання. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2018. 200 с.
34. Крутій К. Л., Стеценко І. Б., Грицишина Т. І. Природничо-наукова освіта дошкільників: блоково-

тематичне планування на засадах інтеграції та методичні поради. ОСІНЬ-АРАБЕСКА. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2018. 120 с.

35. Максимчук Н. С. Основи природознавства з методикою. Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів. Рівне: МEGУ імені академіка С. Дем'янчука, 2018. 40 с.

36. Максимчук Н. С. Основи природознавства з методикою. Плани та методичні рекомендації для проведення практичних та лабораторних занять. Рівне: МEGУ імені академіка С. Дем'янчука, 2019. 48 с.

37. Максимчук Н. С. Підготовка майбутніх вихователів до формування у дітей дошкільного віку природничо-екологічної компетентності. Освіта дітей раннього та дошкільного віку в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку: Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції (10-12 червня 2021 року). Луцьк: ФОП Іванюк В. П., 2021. С. 84-87.

38. Максимчук Н. С. Формування природничо-екологічної компетентності майбутніх вихователів засобами українського народного фольклору. Синергія формальної, неформальної та дуальної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (11-12 червня 2021 року, Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка). Чернігів, 2021. С. 132-136.

39. Маляточко: програма розвитку дітей пренатального та раннього віку. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2020. 90 с.

40. Моїсеєнко С. В. Предметний довідник. Природознавство 1-4 кл. Харків, 2017. 112 с.

41. Ніколаєнко В. М. Екологічне виховання в ДНЗ. 2-6 років. Харків : ВГ «Основа», 2014. 207 с.

42. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей молодшого дошкільного віку. URL : <https://vstart.com.ua/pedagogam/>

43. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей середнього дошкільного віку. URL : <https://vstart.com.ua/pedagogam/>

44. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку. URL : https://vstart.com.ua/files/programa_vpevnennii_start_2017.pdf

45. Парціальна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку «STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіті». Освітній напрям «Природничі науки, або Подорож Всесвітом». Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2020. 240 с.

46. Полевікова О.Б., Швець Т.А. Організація пошуково-дослідницької діяльності в дошкільній групі. Харків: Основа, 2018. 112 с.

47. Провозюк Г. Г. Барвистий світ навколо нас : метод. посіб. з питань екол. виховання дітей дошк. навч. закл. Тернопіль : Мальва-ОСО, 2007. 184 с.

48. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня». URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/Bilan_Programa_Ukrdozhkillja_2017.pdf

49. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. I. Від народження до трьох років. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/rozvitku-ditini-doshkilnogo-vikuya-u-svitinova-redaktsiyachastina-1.pdf>

50. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/rozvitku-ditini-doshkilnogo-vikuya-u-svitinova-redaktsiyachastina-2.pdf>

51. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/7svit-ditinstva-bogush.pdf>

52. Стежинки у Всесвіті: комплексна освітня програма для дітей раннього та передшкільного віку. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2020. 244 с.

53. STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіті: альтернативна програма формування культури інженерного мислення в дітей передшкільного віку. Запоріжжя: Вид-во ЛІПС, 2019. 148 с.

54. Україна : географічний атлас для дітей молодшого та середнього шкільного віку. Київ, 2006.

55. Фесюкова Л. Б., Григор'єва О. О. Пори року. Комплексні заняття. Харків : Веста : ТОВ Видавництво «Ранок», 2008. 208 с.

56. Цветкова М. Нова енциклопедія кімнатних рослин. Харків : ВД «ШКОЛА», 2013. 216 с.

57. Чекіна О. Ю. Природознавство: Таблиці та схеми для початкової школи. Харків : Ранок, 2017. 48 с.

58. Швайка Л. М. Організація спільної діяльності дітей раннього віку на прогулянці. Харків : Основа, 2016. 192 с.

Інформаційні ресурси

1. Основи природознавства. Природа України. URL : http://www.big-lib.com/book/52_Osnovi_prirodovnavstva_Priroda_Ukraini.

2. Природа України. Екологія, охорона природи, краєзнавство, дошкільня, туризм... URL : <http://pryroda.in.ua/>.

3. Природно-заповідний фонд України. URL : <http://pzf.land.kiev.ua/>.
4. Лікарські рослини України. URL : <http://plants.land.kiev.ua/>.
5. Природа України. Червона книга України. URL : <http://nature.land.kiev.ua/red-book.html>.
6. Сайт для вихователів дитячих садків. URL : <http://vihovateli.com.ua/>
7. Все для дитячого садка. URL : <http://ditsad.com.ua/>
8. Скарбничка вихователя. Навчальні електронні матеріали. Angelok. URL : <https://anelok.in.ua/>
9. Методичний портал. URL : <http://metodportal.net/>
10. Катерина Крутій. Сайт для всіх, хто цікавиться проблематикою Дитинства, для теоретиків і практиків дошкільної освіти та студентів. URL : <http://ukrdeti.com/>
11. Навчально-методичний кабінет. URL : <http://ped-kopilka.com.ua/>
12. Шухлядка вихователя дитсадка. URL : <https://cabivosp.blogspot.com/>
13. Електронний журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу» URL: <https://emetodyst.mcfр.ua/>
14. Електронний журнал Журнал ДЖМІЛЬ (ДІТЯМ: ЖИВОПИС, МУЗИКА І ЛІТЕРАТУРА) URL: <https://jmil.com.ua/2021-7>
15. Електронний журнал «Методична скарбничка вихователя» URL: <https://evykhovatel.mcfр.ua/>
16. Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів. URL : http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-18)	20
Самостійна робота над курсом	20
Індивідуальна науково-дослідна робота	20
Підсумковий контроль (теми 1-18) – іспит	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	задовільно
64-73	D	задовільно
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

